

Werkt voor provincies

Communicatiehoofdstuk Wolvenplan 2024

Maart 2024
Versie 0.2 (concept)

1 Inhoudsopgave

1	Inhoudsopgave.....	1
2	Inleiding	3
3	Verantwoordelijkheden IPO en BIJ12.....	4
	3.1 Monitoring.....	4
	3.2 Schade	4
	3.3 Interprovinciaal beleidscommunicatie/ Wolvenplan.....	5
4	Verantwoordelijkheden provincies.....	6
	4.1 Provinciaal wolvenbeleid	6
	4.2 Wolvencommissie.....	6
	4.3 Vragen van inwoners.....	6
5	Typen communicatie en aanpak.....	7
	5.1 Samenwerkingsorganisaties	7
	5.2 Stakeholders	8
	5.3 Algemeen publiek.....	8
	5.4 Media	9
	5.5 Crisiscommunicatie	10
	5.6 Woordvoering	10
6	Communicatie uitgangspunten	12
	6.1 Uitgaan van neutrale, feitelijke berichtgeving	12
	6.2 Inzet op de-escalatie	12
	6.3 Boodschap afstemmen.....	12
	6.4 Regievoering bij provincies.....	12
	6.5 Organisatie van communicatie.....	12
	6.6 Huidige communicatiemiddelen BIJ12/IPO.....	13
	6.7 Kosten.....	14

2 Inleiding

De reden voor dit communicatieplan is de ontwikkeling van een nieuw, Interprovinciaal Wolvenplan voor 2024. Dit communicatiehoofdstuk ligt ten grondslag aan de communicatieparagraaf in het Wolvenplan. In Nederland leven op dit moment tientallen wolven in verschillende roedels, verspreid over het land. De wolf roept sterke reacties op van zowel voor- als tegenstanders. Veel media besteden regelmatig aandacht aan de aanwezigheid van de wolf. Bij provincies en overige organisaties – die communiceren over de wolf – is er behoefte aan een communicatiestrategie, afspraken met betrekking tot taken en rollen, duidelijke woordvoeringslijnen en handelingsprotocollen. Dat geldt zowel voor reguliere communicatie als bij incidenten en calamiteiten. De beleidsverantwoordelijkheid ligt bij de provincies, maar de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit is eindverantwoordelijk. Het Wolvenplan voorziet in deze behoefte.

De gezamenlijke provincies, IPO en BIJ12 hebben in 2023 een zogenoemd 'addendum' vastgesteld op het Interprovinciaal Wolvenplan van 2019. Het addendum gaf de provincies de afgelopen tijd handvatten om beter in te kunnen spelen op de actualiteit met betrekking tot de subsidieregeling voor preventieve maatregelen, de tegemoetkomingsregeling bij schade en interventierichtlijnen (escalatieladder). De applicatie van het Wolvenmeldpunt is sinds 2023 bij BIJ12 ondergebracht. Tegelijkertijd werkt het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit met omliggende landen om te komen tot een Internationaal Wolvenplan. Sinds 2020 werken provincies, IPO, Rijk, terreinbeherende organisaties, natuurorganisaties en landbouworganisaties ook samen binnen het adviesorgaan Landelijk Overleg Wolven om hun kennis en ervaring te benutten, draagvlak te creëren en gezamenlijk beleid te ontwikkelen.

IPO en BIJ12 ondersteunen de provincies op diverse manieren met betrekking tot de wolf. Dit communicatiehoofdstuk beschrijft de verantwoordelijkheden van de verschillende organisaties en hoe communicatie daaraan bijdraagt.

Met opmerkingen 5.1.2.e: Zie ook opmerkingen VNG (mail) en opmerkingen Meije en 5.1.2.e in eerdere versie.

Met opmerkingen 5.1.2.e: Bij de inleiding wordt mij niet helemaal duidelijk of dit nu een integraal hoofdstuk van het wolvenplan 2024 wordt of een apart communicatieplan

Met opmerkingen 5.1.2.e: Is verwerkt

Met opmerkingen 5.1.2.e: Aanpassen aan nieuwe inzichten

3 Verantwoordelijkheden IPO en BIJ12

Op basis van de huidige opdracht en rollen zijn de verantwoordelijkheden van IPO en BIJ12 in het wolvendossier onder te verdelen in drie categorieën: monitoring van de wolvenpopulatie, afhandeling van wolvenschade en interprovinciale beleidscommunicatie/Wolvenplan. Het uitgangspunt is dat deze categorieën interprovinciaal van belang zijn. Voor elk van deze categorieën is communicatie ingericht die in 2024 verder wordt uitgewerkt.

3.1 Monitoring

BIJ12 monitort de Nederlandse wolvenpopulatie namens de gezamenlijke provincies. De data, informatie en cijfers die hieruit voortkomen, worden maandelijks bijgewerkt op bij12.nl/wolf. BIJ12 voert hierover het woord met feitelijke informatie. Verdere communicatie hierover vindt hoofdzakelijke plaats via de website en overige communicatiemiddelen van BIJ12.

Om (ecologische) duiding te kunnen geven aan de data wordt in samenwerking met provincies, deskundigen van het Wolvenmeldpunt en Wageningen University & Research een aantal keer per jaar een zogenoemde 'voortgangsrapportage' gemaakt. De voortgangsrapportage biedt inzicht in de activiteit van de wolf in Nederland. De rapportage verschijnt via de communicatiekanalen van BIJ12 en wordt actief gedeeld met stakeholders, pers en media en overige geïnteresseerden.

Wolvenmeldpunt

De aanwezigheid van wolven in Nederland wordt in kaart gebracht dankzij waarnemingen die binnenkomen bij het Wolvenmeldpunt. In 2023 is de applicatie van het Wolvenmeldpunt bij BIJ12 ondergebracht. Het Wolvenmeldpunt wordt door BIJ12 verder doorontwikkeld.

Nationale verspreidingskaart

Op basis van de meest recente voortgangsrapportage wordt een aantal keer per jaar een verspreidingskaart gevisualiseerd. Op deze kaart zijn de bekende wolventerritoria ingetekend en zijn de aangetoonde gevestigde en zwervende wolven te zien.

Internationale verspreidingskaart

Dankzij samenwerking tussen de België, Nederland, Luxemburg en Duitsland is er een grensoverstijgende kaart van de wolventerritoria beschikbaar gemaakt. De kaart wordt één keer per jaar bijgewerkt en kan in de toekomst worden uitgebreid met data uit extra landen.

3.2 Schade

Het voorkomen, beoordelen en afhandelen van wolvenschade is ondergebracht bij BIJ12. BIJ12 voert hierover het woord met feitelijke informatie. Verdere communicatie hierover vindt hoofdzakelijke plaats via de website en overige communicatiemiddelen van BIJ12.

Schade voorkomen

Op bij12.nl/wolf is informatie beschikbaar over preventieve maatregelen waarmee schade door wolven kan worden voorkomen of beperkt. Hiervoor is de 'Faunaschade Preventiekit Wolven' beschikbaar. De preventiekit wordt geactualiseerd naar aanleiding van nieuwe onderzoeken of ervaringen van wolvenconsulenten. Ook andere onderzoeken en pilots, zoals de inzet van kuddebewakingshonden en maatregelen om wolvenschade aan alle hoefdieren te beperken of te voorkomen,

Met opmerkingen [5.1.2.e] Suggestie: breed maatschappelijk communiceren vanuit BIJ12/informatiepunt: bijvoorbeeld over 'wat betekent een wolf in onze leefomgeving'.

Met opmerkingen [5.1.2.e] Deze rol is op dit moment niet bij BIJ12 belegd, hiervoor zullen we de ontwikkelingen van het Landelijke Informatiepunt Wolf afwachten.

Met opmerkingen [5.1.2.e] vraag: Worden dit misschien minder voortgangsrapportages, maar dan wel dikker? Ivm drukte bij WUR? Er blijven meer wolven komen. Hoe zal dit worden opgepakt?

Met opmerkingen [5.1.2.e] De exacte planning en invulling van voortgangsrapportages willen we niet tot in detail vastleggen in dit plan. Het gesprek hierover is gaande tussen de beleidsadviseurs.

Met opmerkingen [5.1.2.e] Zou mooi zijn als we dit ook meer breed maatschappelijk inzichtelijk en begrijpelijk kunnen maken. Hoe is de wolf hier gekomen en waar gaat hij heen? Zodat bepaalde mythes over uitzetten wolf kunnen worden ontkracht en mensen te informeren.

Met opmerkingen [5.1.2.e] Eens, moet vaak uitgelegd worden hoe de wolf hier is gekomen

Met opmerkingen [5.1.2.e] Goede feedback, we kunnen daar iets meer aandacht aan besteden op de website. Maar we besteden hier verder geen aandacht aan in dit communicatieplan.

Met opmerkingen [5.1.2.e] Focus op het plaatsen van rasters. Nog meer hulp bij het zetten van een wolfwerend raster is noodzakelijk. Hulp in de vorm van voorlichting, maar ook daadwerkelijke persoonlijke hulp. Een boer weet (redelijk) hoe hij een afrastering zet, voor een hobbydierhouder ligt dit anders. En dan nog kunnen er veel fouten gemaakt worden bij het plaatsen, de stroomvoorziening en het onderhoud. Maak het mensen makkelijker. Buiten het feit dat wolven alsnog door een matig geplaatst raster gaan en dit heel naar is voor de dieren die erachter staan en de dierhouder, is het heel slecht voor de beeldvorming. Men roept nu dat rasters toch niet werken. Verder is voortschrijdend inzicht hier ook belangrijk. We zijn lerende in de omgang met wolf, dit kan betekenen dat normen aangepast kunnen worden, bijvoorbeeld in de vorm van meer/betere aardepennen. Qua onderhoud, kan bijvoorbeeld qua communicatie gedacht worden, een "gratis check je raster" afspraak, of een soort mooi vormgegeven dagboekje waar je iedere dag je stroomcheck etc. kan bijhouden.

Met opmerkingen [5.1.2.e] Goede feedback! We gaan dit verder uitwerken en we overwegen dit ("check je hek") de communicatieboodschap te laten zijn.

worden gedeeld op de site en met organisaties die communiceren over de wolf. Verder werkt BIJ12 aan een digitaal magazine waarin preventieve maatregelen visueel worden gepresenteerd.

Met opmerkingen 5.1.2.4 Benieuwd naar magazine!

Provincies hebben de mogelijkheid om subsidies te verstrekken voor preventieve maatregelen. Als provincies hierover communiceren, wordt dat zoveel mogelijk gedeeld op de website en social media van BIJ12 om zoveel mogelijk dierhouders te bereiken. Hetzelfde geldt voor eventuele calamiteitenregelingen of andere informatie die gerelateerd is aan schade.

Schade afhandelen

BIJ12 verstrekt via de wildschadetaxateur een flyer met de meest gestelde vragen en antwoorden voor een dierhouder na een schademelding. De flyer wordt regelmatig geactualiseerd en is ook beschikbaar via bij12.nl/wolf. BIJ12 zet tegelijkertijd in op de digitalisering en versnelling van de schadeafhandeling.

Provinciale wolvencommissies

In diverse provincies zijn wolvencommissies opgericht om met direct belanghebbenden te onderzoeken welke maatregelen nodig zijn en hoe de provincie hierbij kan ondersteunen. Vanuit de wolvencommissies wordt ook gecommuniceerd via nieuwsbrieven, nieuwsberichten of overige middelen. Indien dit interprovinciaal relevant is communiceert en deelt BIJ12 deze informatie ook actief.

3.3 Interprovinciaal beleidscommunicatie/ Wolvenplan

De 12 provincies – vertegenwoordigd in het (IPO) – stellen het Interprovinciaal Wolvenplan vast. Het Wolvenplan biedt provincies de basis om beleid formeel te verankeren in bijvoorbeeld verordeningen of beleidsregels. Het IPO voert hierover het woord met procesinformatie en interprovinciale standpunten. Verdere communicatie hierover vindt hoofdzakelijk plaats via de websites van [IPO](#) en [BIJ12](#) en overige communicatiemiddelen.

4 Verantwoordelijkheden provincies

4.1 Provinciaal wolvenbeleid

Provincies zijn verantwoordelijk voor de communicatie over het provinciale wolvenbeleid, al dan niet in afstemming met terreinbeherende organisaties. Denk hierbij aan het aanwijzen van wolvenleefgebieden en het verstrekken van subsidies voor preventieve maatregelen. BIJ12 linkt op haar website naar het wolvenbeleid van de provincies.

4.2 Wolvencommissie

In diverse provincies zijn provinciale commissies opgericht om met direct belanghebbenden te onderzoeken welke maatregelen nodig zijn en hoe de provincie hierbij kan ondersteunen. De wolvencommissies communiceren via de provincies, bijvoorbeeld via de website, digitale nieuwsbrieven of drukwerk.

4.3 Vragen van inwoners

De gemeenten en provincies zijn het aanspreekpunt voor het contact met inwoners, waarbij de provincies bestuurlijk verantwoordelijk zijn voor het natuurbeleid in hun provincie. Bijeenkomsten voor inwoners kunnen in samenwerking met een gemeente worden georganiseerd.

Met opmerkingen **5.1.2.g**: Hierbij wellicht nog toevoegen de TBO's/provincies hebben ook overleg met de TBO's in haar provincie

Met opmerkingen **5.1.2.e**: Aangevuld.

Met opmerkingen **5.1.2.e**: Vragen van inwoners gaan over het algemeen via gemeenten. Wel faciliteren provincies haar gemeenten hierbij. Ook de organisatie van een bijeenkomst ligt bij een gemeente i.s.m. provincie.

Met opmerkingen **5.1.2.e**: Uiteraard geeft de provincie wel algemene voorlichting.

Met opmerkingen **5.1.2.e**: Aangevuld.

Met opmerkingen **5.1.2.g**: weten we ook hoe dit voor het thema wolf wordt gezien vanuit de doelgroep inwoners? Gaan die niet ook sneller eerst naar gemeenten? Ligt denk ik nog wel een kans om dit te onderzoeken.

Met opmerkingen **5.1.2.e**: Aangevuld.

5 Typen communicatie en aanpak

In de communicatie rondom de wolf zijn een groot aantal doelgroepen. In deze paragraaf wordt ingegaan op die verschillende doelgroepen en de bijbehorende communicatiedoelen.

5.1 Samenwerkingsorganisaties

Het doel is zo goed, duidelijk en objectief mogelijk communiceren over het onderwerp wolf in de brede zin van het woord, met aandacht voor ecologische, juridische en sociale aspecten. Hierbij is goede afbakening met deskundigen nodig op het gebied van afzender en timing: het moet duidelijk zijn wie de afzender van de communicatie is, en wat betreft monitoring wordt bij voorkeur eerst gecommuniceerd door de provincie, BIJ12 of een terreinbeherende organisatie en daarna andere organisaties.

Onderstaande samenwerkingsorganisaties vormen samen het communicatienetwerk:

- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)
- Provincies en provinciale wolvencommissies en werkgroepen
- Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO), waaronder ook BIJ12
- Faunabeheereenheden en Wildbeheereenheden
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)
- Zoogdiervereniging
- Attema Footprint Taxaties
- Wageningen University & Research (WENR)
- Dutch Wildlife Health Center (Universiteit Utrecht)
- Deelnemende organisaties binnen het [Landelijk Overleg Wolf \(LOW\)](#)
- Terreinbeherende organisaties

Communicatiedoelen

- Samenwerking en afstemming (op het gebied van communicatie) tussen de organisaties bevorderen.
- Gebruikmaken van elkaars kennis en expertise.

Communicatie-aanpak

- Duidelijkheid geven over rollen en verantwoordelijken binnen het communicatienetwerk.
- Mogelijkheden creëren voor afstemming en draagvlak ten aanzien van de beleidsuitvoering, korte lijntjes tussen de organisaties. Betrekken en betrokken worden bij ontwikkelingen, calamiteiten, handelingsperspectieven, afspraken.
- Elkaar informeren over actualiteiten en tijdig en adequaat inspelen op de actualiteit; transparant, duidelijk, consistent en zo feitelijk mogelijk.
- Samenwerken aan communicatiemiddelen, en het centraal beschikbaar stellen van deze middelen bijvoorbeeld via een website/portaal.

Communicatiemiddelen

- Binnen het communicatienetwerk zijn diverse appgroepen om structureel en ad hoc met elkaar te kunnen communiceren.
- Reguliere overleggen in verschillende samenstellingen binnen de samenwerkingsorganisaties
- Netwerkbijeenkomsten
- Online omgeving om communicatie middelen beschikbaar te stellen

Met opmerkingen 5.1.2.e: Toevoegen:
- Paardenhouders en rundveehouders (zit veel emotie en beginnen zich ook te mengen) Bijvoorbeeld de landelijke klankbordgroep die BIJ12 trekt.

- Stichtin ARK rewilding: (kuddebegrazing/wolf)

Ook provinciale landbouwpartijen zoals het ZLTO? (kan soms verschil in zitten)

- Scholen en opleidingen in het algemeen: (Doelgroep of stakeholder?)
> Agrarische opleidingen, Wildlife management opleiding (groningen), en de HAS > toegepaste biologie.

Met opmerkingen 5.1.2.e: Wat doen we al en wat gaan we doen?

Met opmerkingen 5.1.2.e: Hoort bij andere doelgroep?

5.2

Stakeholders

In het geval van de wolf is er sprake van zeer uiteenlopende belangen onder de stakeholders. Omdat er veel stakeholders zijn, met grote complexiteit en diversiteit, onderlinge afhankelijkheden en eigen kanalen, moet communicatie inspelen op het 'managen' van deze multi-stakeholders. Daarbij moet veel aandacht zijn voor de belangentegenstellingen en 'weerstand'. De stakeholders bestaan uit de volgende groepen:

- Dierhouders
- Omwonenden van wolvenleefgebieden
- Terreinbeherende organisaties
- Belangen- en lobbyorganisaties
- Pers en media

Communicatiedoelen

- Stakeholders zijn op de hoogte van het beleid en preventieve maatregelen om schade door wolven te voorkomen.
- Het stimuleren om preventieve maatregelen zoals een wolfwerende afrastering te nemen danwel een afrastering goed te onderhouden.
- Stakeholders kunnen informatie vinden over de wolvenpopulatie in Nederland (monitoring, schade, beleid).
- Stakeholders weten voor welke informatie en met welke vragen zij waar terecht kunnen.
- Stakeholders hebben vertrouwen in de aangeboden informatie, organisaties en processen.

Communicatie-aanpak

- Inzicht geven in de processen door actief en via verschillende middelen te communiceren over preventieve maatregelen, aanvragen tegemoetkomingen schade, monitoring en beleid.
- Overzicht met linkjes plaatsen op de website van IPO/BIJ12: voor welke informatie kan men waar terecht?
- Transparant, duidelijk, consistent en zo feitelijk mogelijk communiceren.
- Informatie ophalen bij deskundigen zoals wolvenconsulenten over preventieve maatregelen zoals wolfwerende afrasteringen en de uitkomsten delen

Communicatiemiddelen

- De website bij12.nl/wolf
- Social media (LinkedIn, X en YouTube)
- Nieuwsbrieven
- Digitaal magazine over preventieve maatregelen voor dierhouders
- Video's over bijvoorbeeld genetisch onderzoek (DNA-analyse), onderzoek bij dode wolven, een taxatiebezoek na een vermoedelijke wolvenschademelding en preventieve maatregelen
- Toelichting over validatie van wolvenwaarnemingen
- Toelichting over hybridisatie bij wolven
- Transparantie over doorlooptijden schadeafhandelingen, met toelichting over het proces en doorlooptijden
- Informatiebijeenkomsten

5.3

Algemeen publiek

Onder 'algemeen publiek' kan in feite iedereen worden geschaard. De communicatie is met name gericht op personen die in de omgeving van wolvenleefgebieden wonen, ondernemen of recreëren, of een persoonlijke interesse in de wolf hebben. Publiekscommunicatie heeft een algemeen karakter, is regulier, kan worden voorbereid, gebeurt met medewerking van deskundigen uit het

Met opmerkingen 5.1.2.e: Werkgroepen wolf in belangenorganisaties. Dierenbeschermers en dierhouders, boeren en natuur zit overlap in.

En er is een wezenlijk verschil die we nog kunnen maken tussen professionele dierhouders en hobby dierhouders (bijvoorbeeld als het gaat om schade bij dieren en het effect daarvan op de houder).

Met opmerkingen 5.1.2.e: Vanwege veel verschillende type dierhouders houden we dit hier samengevat als één groep

Met opmerkingen 5.1.2.e: Toevoegen recreanten/toeristen

communicatienetwerk en anticipeert op de informatiebehoefte van het brede publiek. Ruim een derde van de Nederlanders wil meer informatie over wolven, en dan met name over hoe wolven reageren op mensen en wat je moet doen als je een wolf tegenkomt. Er is relatief veel interesse naar de (toekomstige) gevolgen van het samenleven met de wolf (Motivatie-rapport Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit).

Communicatiedoelen

- Het publiek heeft algemene kennis over de wolf in Nederland.
- Het publiek weet voor welke informatie en met welke vragen zij bij welke organisatie terecht kan.
- Het publiek heeft vertrouwen in de aangeboden informatie.

Communicatie-aanpak

- Voorbereidingen treffen voor een Landelijk Informatiepunt Wolf (LIW).
- Informeren over de wolvenpopulatie in Nederland en de wolf in relatie tot de mens; eventueel effect op recreëren in de natuur, wandelen, paardrijden en honden uitlaten.
- Delen van informatie over schade, monitoring en beleid.
- Transparant, duidelijk, consistent en zo feitelijk mogelijk communiceren.

Communicatiemiddelen

- De website bij12.nl/wolf
- Social media (LinkedIn, X en YouTube)
- Nieuwsbrieven
- Landelijk informatiepunt Wolf
 - o Er is brede ambtelijke steun vanuit IPO, BIJ12, provincies en VNG voor het gezamenlijk oprichten van een Landelijk Informatiepunt Wolf (LIW) waarop feitelijke informatie kan worden gedeeld.
 - o Er is nog geen overeenstemming over de inhoudelijke koers van een LIW. De verkenning heeft wel inzicht gegeven in de factoren – ingegeven door de politieke en maatschappelijke sentimenten over de wolf in Nederland – die het bepalen van de inhoudelijke koers ingewikkeld maken.
 - o Politiek: er wordt gewerkt aan een nieuw beleidskader (Interprovinciaal Wolvenplan) over hoe om te gaan met de wolf in Nederland. Door de start van de nieuwe colleges, en de vertegenwoordiging daarin van uiteenlopende standpunten over wolf, is dit nieuwe beleidskader nog niet geformuleerd; evenals een gezamenlijke communicatiestrategie. Door het ontbreken van dit laatste is er nog geen gezamenlijk vertrekpunt voor de inhoudelijke koers van een LIW.

Met opmerkingen 5.1.2.e: Er zou meer breed maatschappelijk gecommuniceerd moeten worden over de Wolf + handelingsperspectief, een landelijk informatiepunt zou heel gewenst zijn.

Met opmerkingen 5.1.2.e: Is inmiddels verwerkt in de tekst.

5.4

Media

- Landelijke media
- Regionale en lokale media (met name in "wolvenprovincies")
- Vakmedia (wetenschappelijk, sector/branche)

Communicatiedoelen

- Media weten wat de rollen zijn van provincies, IPO en BIJ12 en met welke vraag zij bij wie terecht kunnen.
- Media kunnen informatie vinden en hebben inzicht en vertrouwen in de aangeboden informatie.

Communicatie-aanpak

- Proactief naar media communiceren voor welke informatie zij bij wie terecht kunnen. Zo komen de vragen bij de juiste organisatie terecht en worden vragen zo snel mogelijk beantwoord (warm doorverwijzen waar mogelijk).
- Media actief informeren over ontwikkelingen, zoals de publicatie van de voortgangsrapportage.
- Snel, duidelijk, consistent en transparant beantwoorden van vragen en verzoeken.

Communicatiemiddelen

- De website bij12.nl/wolf
- Social media (LinkedIn, X en YouTube)
- Nieuwsbrieven, waarbij ook nieuwsberichten doorgestuurd kunnen worden.
- Bijeenkomst organiseren om de media te informeren over de rol- en taakverdeling van de samenwerkingsorganisaties binnen het communicatienetwerk wolf.

5.5 Crisiscommunicatie

Als er sprake is van incidenten, onrust door toedoen van een wolf, bijvoorbeeld in het geval van extreme gevallen van schade is er sprake van crisiscommunicatie. In dat geval gaat communicatie in de versnelling en zullen overheden en organisaties werken aan de hand van escalatieniveaus. Dit type communicatie is *ad hoc* en kan gedeeltelijk worden voorbereid. Wat er gecommuniceerd wordt, hangt af van de ernst van de situatie.

In het geval van crisiscommunicatie moet snel, tijdig en adequaat gehandeld worden. Er moet afstemming plaats vinden binnen het communicatienetwerk en met de partijen die op dat moment ook nodig zijn (afhankelijk van de situatie en de benodigde deskundigheid). Afstemming gaat over inhoud, timing van de communicatie en afzenderschap. Communicatie vindt daarna plaats via de afzonderlijke kanalen van de provincies, BII12/IPO en waar mogelijk samenwerkingsorganisaties.

Bovenstaande betekent dat elke aangesloten partij uit het communicatienetwerk eigen accenten kan leggen in de communicatie en dit ook zo kan uitdragen. Zo zijn alle betrokken partijen verantwoordelijk voor juiste, feitelijke informatie richting hun eigen achterban én richting het communicatienetwerk van samenwerkende organisaties (wanneer er actie nodig is).

Om de samenwerking te verbeteren worden er bijeenkomsten georganiseerd waarbij organisaties binnen het communicatienetwerk worden uitgenodigd.

5.6 Woordvoering

Iedere organisatie heeft een eigen verantwoordelijkheid met betrekking tot woordvoering. Daarbij hanteren we de volgende verdeling:

- Provincies voeren het woord over provincie-specifieke, bestuurlijke/politieke kanten rondom het thema wolf.
- IPO voert het woord over beleidscommunicatie, het Wolfenplan en interprovinciale (stand)punten.
- BII12 voert het woord over feitelijke informatie rondom schade(preventie) en monitoring.
- De Rijksoverheid (ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) voert het woord over nationale wettelijke kaders, de implementatie van Europese regelgeving en internationale verdragsafspraken en de naleving en derogaties met betrekking tot deze regelgeving.

Met opmerkingen 5.1.2.e 5.1.1.c check?

Met opmerkingen 5.1.2.e Perfecte actie lijkt mij dat. Kost weinig, kan veel opleveren. Zowel in resultaat als in goodwill. Past ook goed bij de rol van BII12!

- Samenwerkingsorganisaties en stakeholders voeren hun eigen woordvoering vanuit missie eigen organisatie. Denk hierbij aan:
 - o Wageningen University & Research (WENR) over de uitvoering en techniek van DNA-onderzoek
 - o Ecologische duiding door deskundigen van de Zoogdiervereniging, ecologen of overige soorten/wolvenexperts.
 - o Terreinbeherende organisaties van wolvenleefgebieden.

5.6.1 *Afstemming*

Waar nodig en wenselijk vindt er onderlinge afstemming plaats over de boodschap en timing. Organisaties communiceren rolvast en verwijzen waar mogelijk en wenselijk naar samenwerkingsorganisaties. Partijen voeren niet het woord over zaken die nadrukkelijk tot het terrein van andere samenwerkingsorganisaties behoren. Het doorverwijzen naar de juiste woordvoerder binnen de samenwerkende organisaties is onderdeel van de woordvoeringsafspraken.

6 Communicatie uitgangspunten

BIJ12 en IPO werken van, voor en namens de gezamenlijke provincies. Daarin hanteren wij de volgende uitgangspunten:

6.1 Uitgaan van neutrale, feitelijke berichtgeving

De communicatie is neutraal, objectief en feitelijk. Naast het publiceren van eigen berichten, kunnen ook berichten van samenwerkingspartners worden gedeeld. Ook die berichten dienen neutraal en objectief te zijn. Bij het delen van elkaars berichten wijzen waar mogelijk op de verschillende rollen en specifieke bijdrages van samenwerkingspartners.

6.2 Inzet op de-escalatie

Duidelijkheid verschaffen, onrust voorkomen, inspelen op gevoel en opinie, het corrigeren van onjuiste informatie. De websites van BIJ12, IPO en provincies bieden hiervoor de basis. Bij vragen en reacties wordt waar mogelijk verwezen naar feitelijke informatie op de website. Eventueel worden externe berichten doorgeplaatst, waarbij de afzender duidelijk in beeld blijft.

6.3 Boodschap afstemmen

Gezien de polarisatie van standpunten zijn een aantal zaken van belang:

1. Inhoud en timing van berichten afstemmen met betrokken organisaties. Met de mogelijkheid voor elke betrokken organisatie om de 'basis'boodschap aan te vullen met informatie specifiek voor hun eigen achterban.
2. Verschillende afzenders inzetten zodat verschillende stakeholders berichten ontvangen van afzenders die zij herkennen en als betrouwbaar ervaren.

6.4 Regievoering bij provincies

Algemene informatie en communicatie over protocollen wordt zoveel mogelijk interprovinciaal ontwikkeld. Deze informatie moet goed vindbaar zijn op de communicatiemiddelen van provincies, IPO en BIJ12 en gedeeld worden met samenwerkende organisaties.

6.5 Organisatie van communicatie

Een effectieve uitvoering van de communicatiedoelen en -verantwoordelijkheden hangt samen met de wijze waarop de communicatie georganiseerd is. Communicatie neemt onder andere deel aan de IPO Wolvenwerkgroep en het Landelijk Overleg Wolf (LOW) voor de brede afstemming. Het IPO organiseert daarnaast een interprovinciaal communicatie-overleg. Overige stakeholders worden op basis van directe betrokkenheid aangehaakt. De communicatie-afdelingen zijn eigenaar van de organisatie van communicatie en verantwoordelijk voor de uitvoering ervan. De inhoudelijke aspecten moeten worden geleverd door de inhoudelijk betrokkenen.

- Organisaties communiceren ieder vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid en ondersteunen de gezamenlijke communicatie waar mogelijk.
- De eindverantwoordelijke is aan zet voor (het organiseren van) communicatie.
- Wanneer verantwoordelijkheden over meerdere overheden verdeeld zijn, is de hoogste daarvan primair aan zet voor (het organiseren van) communicatie.
- Provincies, BIJ12 en IPO zorgen via hun eigen websites, of een doorverwijzing naar elkaars site, voor goede, vindbare algemene

Met opmerkingen 5.1.2.e: Hier wellicht ook nog het Landelijk informatiepunt meenemen en wat we besproken hebben: LIW voor feitelijke informatie, dit omdat communicatie vanuit provincie vaak politiek gekleurd is.

Met opmerkingen 5.1.2.e : Is toegevoegd.

basisinformatie over wolven, wolvenbeleid en preventiemogelijkheden, subsidiemogelijkheden, monitoring ^{5.12} actualiteiten. Ook verwijzen zij, wanneer beschikbaar, naar bronnen met uitgebreide(re) informatie.

- BIJ12 verzorgt of ondersteunt met communicatie en voorlichting richting stakeholders. Dit richt zich met name op de uitvoerende taken zoals de schadeafhandeling en de monitoring – en de woordvoering hierover.
- IPO verzorgt beleidscommunicatie. Ze doet dit via woordvoering en communicatie op de website.
- Ook zorgt IPO voor een actief netwerk van communicatieprofessionals in de provincies.
- Actieve communicatie over wolven kan vanuit de provincies afgestemd met de direct belanghebbenden (bijvoorbeeld terreineigenaren).
- Het detailniveau van communicatie over concrete gevallen is altijd gehouden aan wettelijke kaders, zoals de privacywetgeving en de Wet natuurbescherming. We communiceren geen persoons- of (exacte) locatiegegevens.
- Als er een wolvengebied wordt vastgesteld wordt dit door de betrokken provincie(s) zoveel mogelijk op het niveau van gemeentegrenzen gepubliceerd. De betrokken provincie(s) zorgt ook voor communicatie over procesvervolg en beleidsveranderingen die daar van toepassing zijn. BIJ12 deelt deze berichtgeving.
- Bij een aanrijding met een wolf of andere calamiteiten is de provincie leidend in de communicatie. BIJ12 kan hierbij ondersteunen. Een overzicht van aanrijdingen en vondsten van dode wolven wordt in het kader van de monitoring gedeeld in een overzicht op de website van BIJ12.
- Het mogelijke Landelijk Informatiepunt Wolf kan invulling geven aan de publiekscommunicatie zodra er overeenstemming is onder de deelnemende organisaties.

6.6 Huidige communicatiemiddelen BIJ12/IPO

- BIJ12 zorgt primair via de website voor actuele informatie over:
 - Wolvenschade voorkomen, wolvenschade melden en een overzicht van schademeldingen, schadeprocedures, taxatie en prijzen.
 - Monitoring
 - Gevalideerde wolvenwaarnemingen en bevestigde wolvenschade, Monitoringsplan wolf
 - Wolvenmeldpunt en Voortgangsrapportages over de activiteit van de Nederlandse wolvenpopulatie
 - Verspreiding wolf in Nederland op basis van bevestigde wolvenschade en gevalideerde waarnemingen
 - Overzicht dode wolven (vondsten, aanrijdingen e.d.) en onderzoek
 - Verspreiding wolf in de Benelux en Duitsland (internationale kaart)
- BIJ12 zorgt secundair via de website voor actuele informatie over:
 - Ecologie, relatie wolf en mens
 - Bescherming en wet- en regelgeving
 - Beleid en organisatie
 - Waaronder ook verwijzingen naar provinciaal wolvenbeleid en subsidieregelingen
 - Landelijk Overleg Wolf
- Extra informatie over preventiemogelijkheden, onder meer via de preventiekit, een flyer, magazine, ondersteunend beeldmateriaal (van derden) en onderzoeken
- BIJ12 publiceert de Podcast Kwestie Wolf van BNR, De onafhankelijke, journalistieke podcast van BNR is gemaakt op initiatief van IPO/BIJ12. De

Met opmerkingen ^{5.1.2.e}: aandacht voor toegankelijkheid in acute situaties, ook in het weekend. Een wolf houdt geen vakantie en weekend en is vaak 's avonds actief.

Met opmerkingen ^{5.1.2.e}: Crisiscommunicatie gaan we verder uitwerken.

Met opmerkingen ^{5.1.2.e}: Is hier al wel eens terugkoppeling over geweest? Ik ben heel benieuwd naar de cijfers en doelgroepen die hier naar hebben geluisterd.

Met opmerkingen ^{5.1.2.e}: Die stuur ik je even op per mail.

- podcast belicht diverse aspecten van de wolf en schetst de onderlinge samenhang en dilemma's.
- Visuele ondersteuning voor provincies door BIJ12/IPO zoals foto's, video, podcast, infographics, banners, etc.
 - Voorlichtingsmaterialen voor voorlichtingsdagen, demonstraties etc.
 - Persbriefings (3 keer per jaar journalisten uit het netwerk uitnodigen voor een inhoudelijke bijeenkomst over):
 - Over jonge wolven en wolvenontwikkeling
 - Over taxaties en schadeafwikkeling
 - Over preventie en wolfwerende maatregelen

Met opmerkingen 5.1.2.e ?

6.7 Kosten

Het inrichten van de communicatie brengt kosten met zich mee. Een deel kan worden opgevangen binnen de bestaande formatie en budgetten. Productiekosten zijn ramingen.

De kosten voor het inrichten van functionaliteit waarbij ook niet-communicatiegerelateerde aspecten een rol spelen, laten zich lastiger inschatten. Daarvoor verwijzen we naar de financiën-paragraaf.

// onderstaande is concept, wordt nader ingevuld na afstemming //

Communicatie	Uren per maand	Wie
Communicatie-strategie en begeleiding		IPO (Communicatie)
Algemene publiekscommunicatie en voorlichting		Beleggen bij een eventueel Landelijk Informatiepunt Wolf
Stakeholder-communicatie		IPO/BIJ12 (Communicatie), BIJ12 (Faunazaken, Loket)
Crisiscommunicatie		Provincie(s), IPO/BIJ12 (Communicatie), BIJ12 Loket, Faunazaken overige stakeholders voor hun eigen rol
Woordvoering beleid		IPO (Communicatie)
Woordvoering uitvoering		BIJ12 (Communicatie, Faunazaken, Natuurinformatie en natuurbeheer). Overige stakeholders voor hun eigen rol

Middel	Kosten	Wie
Wolvenplan		Opmaken, drukken, digitale publicatie en distributie. Vertaling?
Redactiewerk		20 uur
Video over onderzoek bij DWHC		BIJ12 en Universiteit Utrecht (Dutch Wilde Life Health Center)
Video over DNA-analyse		BIJ12 en Wageningen University en Research (WENR)
Voorlichtingsmaterialen		BIJ12